

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostopnimi petiti vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane petiti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Internacionalizem, ki ne propade.

Čudoma opazujemo takorekoč po vsem svetu nekako vrvenje in šumenje, ki nam utepa v glavo hote in nehote, kakor da bi bila sedanja vojna uničevalka vse pameti in kulture. Celo mirni misleci postajajo večkrat žrtev teh popolnoma napačnih nazorov. Zdi se pravtako kakor bi hoteli nekaterniki vsemu svetu dopovedati, da ni mogoč nikdar več konec pobijanja, da ni mogoče nikdar več uvesti med narode mirnih in prijateljskih odnošajev, ki so predpogoj kulturnemu delu.

Na srečo pa ta stvar ni taka. Treba pogledati le nekoliko skozi sedanjo krvavo atmosfero, pa že opazimo, da je cela vrsta mednarodnih ustanov, ki tudi med to vojno niso prenehale s svojim delovanjem. Še v teh razmerah se občuti delovanje internacionalizma v zakonodaji, vedi, prometu in v skupnih interesih. Ti internacionalizmi ne propadejo, ti bodo narode zopet združili, ker so jačji, nego ti, ki jih sedaj trenotno razdvajajo.

Prav sedaj v vojnem času je zborovala na primer internacionalna ustanova za agrikulturo (poljedelstvo) v Rimu. To ustanovo so ustanovili leta 1905. in obstoja do danes. To je vendar najočividnejši dokaz, da obstoje internacionalne ustanove dalje. Toda razen te, jih je še stotine, ki niso nič manj pomembne.

Spominjajmo se haške konvencije iz leta 1902., ki je na polju rodbinskega prava jako vplivala na izenačenje razlik v posameznih državah glede zakonskega prava, glede ločitve zakona in varstva mladoletnih. Pravtako je uvedba mednarodnega kazenskopravnega reda, pogaja-

nja glede enotnega mednarodnega konkurznega reda pred vojno že jako napredovalo ter bo po vojni uspelo do ureditve. Glede kazenskega prava je zbrano ogromno gradiva, enako tudi glede trgovskega in meničnega prava: same priprave za uvedbo čim bolj enakih zakonov v posameznih državah.

V vedi pa je mednarodno skupno delovanje naravnost velikansko. Antropologi (človekoznanci) in preiskovalci tuberkuloze bodo po vojni nadaljevali svoje delo z mnogo večjo odločnostjo, ker je ta veda zlasti svetovna socialna potreba. Tudi matematiki in zgodovinarji kakor tudi kemiki in fiziki bodo uspehe svojih raziskavanj med seboj mednarodno izmenjali. Od leta 1889. obstoji asociacija (družba) znanostnih akademij, ki ima sedaj svoj sedež v Berlinu, dočim ga je imela prej v Peterburgu.

Istočako bodo mednarodne ustanove za ureditev železništva glede varstva življenja na železnicah, ki imajo svoje sedeže v Bernu, Bazlu, Haagu, Bruslju, Straßburgu, Potsdamu, Parizu, Rimu, zopet z novim navdušenjem opravljale svoje naloge.

Letos bi bilo praznovalo svetovno poštno društvo svojo 40letnico obstoja, ki je uvedlo za vse države, katere se pridružijo pogodbi, enotno izmeno poštne vrednosti in ustanovilo v Bernu v Švici skupni računski urad, da opravlja račune mednarodne pošte. Potreba tega poštne središča, zaračunavanja in tozadevne statistike po vojni ne bo prenehala, marveč bo ta ustanova zopet poslovala. Nobena država se pogodbi ne bo odpovedala. Šest let starejša je mednarodna telegrafska zveza, ki je bila osnovana leta 1868., in ji je bil takoj spočetka določen sedež v Bernu, in ki ji je poverila

berlinska mednarodna konferenca glede brezžičnega brzojava leta 1906. nove naloge. Nasprotno pa je eno leto mlajše Splošno društvo za določevanje mere in teže, ki ima svoj sedež v Sevres pri Parizu, in mu je predsednik berlinski zvezdoslovec Förster.

Vrhutega obstoji posebna liga v varstvo industrijske posesti, ki je bila osnovana v Parizu dne 20. marca 1883. ena pa v varstvo literarne in umetniške lastnine, ki je bila osnovana dne 9. septembra 1886. v Bernu. Obe opravlja skupno vodstvo v Bernu. Protisužnjiška liga v Bruslju deluje od 10. julija 1892. V Bruslju ima svoj sedež tudi mednarodno društvo, ki objavlja carinske tarife v petih jezikih. Dne 14. oktobra 1890 se je sklenila v Bernu pogodba glede ureditve pošiljanja blaga po železnicah, v ta namen se je ustanovil poseben urad. Od leta 1866. imajo na takozvanem Telegrafenbergu pri Potsdamu mednarodno pisarno za potresno merjenje. Leta 1803. so ustanovili v Parizu mednarodno pisarno za zdravstvo, ki mora zbirati vse podatke glede nalezljivih boleznih in jih poročati združenim državam.

Raziskovanje morja je postalo naloga cele internacionale, znanstvena in gospodarska obremen. Marsikaj se je že ukrenilo proti roparskemu ribarenju, določile so se dobe, v katerih ne sme nihče loviti rib itd. »Conseil permanent« (Stalni svet), ki je izvoljen v ta namen, je že razkril marsikakšno skrivnost morja.

Umrli belgijski statistik Quetelet je nasvetoval leta 1851. ob priliki londonske svetovne razstave, da naj se zbirajo razne statistike. Pozneje je bilo več statističkih kongresov od 1859. do 1878. leta, ki so jih v novejšem času deloma nadomeščali mednarodni kongresi za zdrav-

LISTEK.

Od kdaj je znamenje polumesca?

Mohamedancem je polmesec sveto znamenje. To znamenje se pa ni jelo rabiti še le ob pričetku mohamedanstva, marveč so ga uvedli Orientalci že prej kot posebno znamenje. Sprva je bil polmesec malikovalsko znamenje, pozneje so ga pa prevzeli od njih tudi bizantinski kristjani. Mohamedancem pa nadomešča sedaj kristjanski križ. Prvič zasledimo polmesec okolo leta 339. pr. Kr. Takrat so postavili prebivalci mesta, ki se je nahajalo tam, kjer je danes Stambul (Carigrad), boginji Hekate, »blakonoski«, krasno soho (spomenik), v zahvalo, ker jih je rešila na tale način: Filip Macadonski, oče Aleksandra Velikega, je oblegal mesto dalje časa, ne da bi se ga mogel polastiti. Neko oblačno in deževno noč je pa hotel mogočni Macedonec mesto naskočiti popolnoma skrivaj ter bi si ga bil tudi osvojil. Na nesrečo se pa vreme prav tedaj zjasni in blede mesečina je izdala gibanje Macedoncev. Filip je moral zaraditega opustiti obleganje in prebivalci mesta so bili rešeni.

Maščevanje ruskega polkovnega kuharja.

Značilna epizoda, kakor poročajo iz Krakova, dogodila se je na božični večer ob reki Nidi na južnopoljskem bojišču. Avstrijski častnik je z več vojaki na obhodni straži začel prihajati voz od one strani, kjer so imeli Rusi svoje postojanke. Straža se je poskrila v gozdu in kmalu na to se prikaže vojaška vozna kuhinja. Vojak je vodil dva majhna ruska konja, ki sta vlekla voz. Za vozom sta korakala kuhar in ruski žid. »Stojte!« zakliče avstrijski častnik, in takoj se ustavi voz in njegovo spremstvo, ki je dvignilo roke kvišku. »Zakaj vozite naravnost k avstrjskim prednjim stražam?« vpraša častnik. »Danes zjutraj,« mu pojasni ruski kuhar, »mi je dal neki narednik zaušnico. Zato sem sklenil, da se maščujem, in menil sem, da se najbolje maščujem, če se vdam s kuhinjo vred Avstrijcem. Sedaj naj bo narednik lačen.«

Časopisni papir iz slame.

Poraba papirja postaja vedno večja, zlasti ker se časopisje silno množi. V Ameriki so izdelovali papir iz jelovega (smrekovega) lesa. Sedaj pa so jeli v Ze-

dinjenih državah, da bi vsaj nekoliko prizanegli gozdovom, izdelovati v papirnih mlinih v Vausau v državi Viskonsin časopisni papir iz slame, na katerem izhaja večji ameriški dnevnik. V Zedinjenih državah pridelajo pri vsaki žetvi 150 milijonov ton koruzne slame. Ker izvlečejo kemiškim potom redilne snovi za živino iz slame, se je brez škode porablja velika množina za izdelovanje papirja. Razen tega imajo Američani vsako leto dva milijona ton riževe slame, tri milijone ton laneneoa pezdija in deset milijonov ton pavoljnih stebelc na razpolago. Na Kitajskem in Japonskem že izdelujejo dalje časa papir iz riževe slame. Pavoljna stebelca ne dajo sicer posebno dobrega papirja, zaraditega pa mešajo celulozo pavoljnih stebelc z riževo slamo. Če se posreči iz zmesi teh slam izdelovati le del vsakdanje papirne potrebščine za časopisje, potem se s tem obvarujejo obširni gozdovi ter se bo boljši papir rabil samo za knjige in lepše časopise. Razen tega pridelajo novo slamo vsako leto, dočim rabi gozd celo človeško dobo, preden dozori za papirne mlino.

stvo in demografijo (narodopisje). Od leta 1887. je mednarodni zavod za statistiko izdal štirinajstkrat svoja dela ter jih na kongresih pospeševal. Zadnji kongres na Dunaju je ustanovil tudi poseben statistički urad.

Vsi ti pojavi so očitno naravna potreba človeštva. Izbijaj naravo človeku magari z bičem, pa se vendar povrne vanj! Vojna sicer razdvaja ljudstva, pustoši države; toda po vojni postane človeštvo to, kar je bilo. Podalo se bo na svoja pota, ki mu jih predpisuje narava, na kulturno delo. Mednarodnost se je izkazala izmed najboljših pospeševalk kulture. In zaraditega bo nezmožljivi internacionalizem zopet ustal kot potreba za ljudsko blagostanje, za splošni napredok človeštva.

Lanska žetev.

Mednarodni kmetijski zavod, edina mednarodna uredba, ki kljub vojni deluje, je izdal nedavno statistiko o lanski žetvi, ki sicer zaradi vojne ni popolna, a je vendar jako zanimiva. Nemčija in Avstrija nista objavili nikakršnih podatkov o žetvi. Pač pa sta to storili Pruska in Ogrska. Iz celotnega pregleda je razvidno, da je bila lani skoro po vsem svetu žetev slabjša nego leto poprej. Tako je pridelala Prusija lani 187.000.000 meterskih centov žita, prejšnje leto pa 210.000.000. Na Ogrskem so pridelali pšenice le 82·9, rži 91·3, ječmena 84·1 odstotkov pridelka prejšnjega leta. Najbolj je nazadovala množina pridelka v Rusiji; tam so pridelali pšenice 45.000.000, ječmena 18.000.000, ovsu 39.000.000 meterskih centov manj ter utegne letos zaraditega nastati veliko pomanjkanje živil za prebivalstvo.

Slaba letina je bila skoro po vsem svetu. Tudi nevtralne balkanske države, na katere se zlasti naslanja prehranjevanje avstrijskega prebivalstva, so pridelale razmeroma malo žita. Rumunija je pridelala prejšnje leto 23.000.000, lani pa le 12.700.000 meter. centov pšenice, torej domala polovico manj; isto velja za Bulgarijo, ki je pridelala lani le 12.500.000 proti 16.500.000 meterskih centov l. 1913. Da se ta neprilika izravna, so imele slabjšo letino večinoma tudi one dežele, iz katerih dobiva žito prebivalstvo trozveze. Kanada (v Ameriki) je pridelala 43.000.000 met. centov proti 63.000.000 prejšnje leto, Indija 85.600.000 meterskih centov proti 98.700.000 m. c., Argentinja 31.000.000 proti 51.000.000 met. centov v prejšnjem letu. Le Zedinjene države severoameriške in — Anglija sta imeli boljše žetev, ki je bila zlasti v Zedinjenih državah pri pšenici za 116 odstotkov boljše nego prejšnje leto.

Anglija sama pridelala več žita nego bi mislili. Pšenice pridelala polovico toliko kakor Ogrska, zakaj zemljo obdelujejo na Angleškem tako intenzivno, kakor v Nemčiji; ječmena pridelajo toliko kakor na Ogrskem, ovsu pa več nego še enkrat toliko.

Čudovito je to, da je uvoz žita iz nevtralnih držav mnogo manjši nego je bil prejšnja leta. V prvih treh vojnih mesecih (avgust, septem., okt.) je upejala Švedija 437.000, Švica 391.000, Holandija 568.000, Italija celo 1.500.000 meterskih centov žita manj nego prejšnje leto v istem času. Najbrže je temu kriva nasilna politika Anglije na morju, ki toči zaradi kršitve belgijske nevtralitete krokodilske solze, a sama pa brutalno prezira mednarodne plovne pogodbe. V tem pogledu bo treba spremembe, ker sicer utegne zadeti nevtralne države katastrofa glede preživljanja prebivalstva, ne glede

na druge izgube. Holandska je na primer izvozila prejšnje leto v omenjenih treh mesecih 5.600.000 meterskih centov žita, letos pa samo — 220.000! Razumljivo je torej, da je Amerika zapretila Angliji zaradi zatiranja trgovine nevtralnih držav, in prepričani smo, da se bo gospodarica morja že morala ukloniti ameriski zahtevi ter vsaj nekoliko popustiti v svoji dosednji piratski politiki, ki postaja že preveč neprijetna vsem nevtralnim državam.

Meščanska sodba o nemški socialni demokraciji.

V decemberski številki frankfurtskega polmesečnika »Das freie Wort« piše dr. phil. Karl Nötzl o »Naši nacionalni doiznosti zahvale nemški socialni demokraciji«. Nötzl piše, da ves nemški narod ni dolžan zahvalo le zaradi tega, ker je socialna demokracija združeno vstopila za obrambo domovine; ne, pravi dalje, »naša zahvala gre še dalje: Nemška socialna demokracija je v teku dveh in pol desetletij, odkar so bili odpravljene izjemni zakoni, neprenehoma in z brezprimerim uspehom delovala na to, da postane naše ljudstvo, ki telesno težko dela, duševno zrelo. In le, ker se ji je to delo posrečilo popolnoma, ker so široke množice našega proletariata danes vobče interesirane na duševnih pridobitvah našega naroda, le zaraditega se je dvignil naš narod kot en mož, ko so nas napadle tri najmočnejše države sveta. In tudi — treba to že enkrat povedati — naše meščanske kroge naravnost hudo sramoteča požrtvovalnost organiziranega delavstva je predvsem uspeh duševnega dela socialne demokracije.«

Nadalje oporeka Nötzl v svojem članku s svojega političkega in znanstvenega stališča socialni demokraciji in naukom Karla Marksa; prav zaraditega je priznanje člankarja, ki priznava, da je zasluga socialne demokracije, če je napravila iz vegetajočih delavskih bitij misleče in čuteče ljudi, posebno važna. Naj bi imel Marks še tako napačne nazore, je pa vendar zainteresiral proletariata za blagostanje vsega človeštva; za to ni treba spričo ravnanja proletariata v teh dneh nikakršnega dokaza več. Članek končuje: »To veličastno, genljivo odkritje nemške ljudske duše, ki nas napolnjuje z rado, da nastopi nova doba socialne pravičnosti, zahvaljujemo torej predvsem trajnemu, nevidnemu in neskončno uspešnemu kulturnemu delu tako zasramovane socialne demokracije. Zaslužila je torej najodkritosrčnejšo in največjo zahvalo vsakega Nemca!«

Tako pišejo v Nemčiji o socialni demokraciji — učenjaki.

Volilna pravica v nezgodno zavarovalnico za rudarje.

Zakon glede nezgodne zavarovalnice za rudarje ni bil uveljavljen potom parlamenta, marveč z odredbo po § 14. § 3. te cesarske odredbe z dne 7. aprila 1914 pravi pa, da veljajo za rudarsko zavarovalnico proti nezgodam vse določbe zakonov iz leta 1887., 1888., 1894. in 1909. glede teritorialnih nezgodnih zavarovalnic, v kolikor niso spremenjene z določbami te odredbe. Naša naloga tukaj ni, razpravljati o nedostatkih delavskih zavarovalnic proti nezgodam, a to je gotovo, da se z uvedbo nezgodne zavarovalnice za rudarje, daje tudi tem prilika, da poskušajo skupno z drugim industrijskim delavstvom izboljšati nezgodnozavarovalne zakone. Potrebno se nam zdi že sedaj, izpregovoriti o volilnih določbah omenjene odredbe, ker bodo rudarji imeli prav kmalu volitev svojih zastopnikov v nezgodno zavarovalnico.

Zakon se sklicuje v § 6. glede volitev na statut, ki ga izdasta ministrstvu za notranje stvari in za javna dela. § 6. statuta pravi, da sestoji predstojništvo iz treh kurij, ki se sestavi tako, da imenujeta obe ministrstvi (za notranje stvari in za javna dela) 6 članov in 6 namestnikov, 6 članov predstojništva in 12 namestnikov volijo podjetniki in ravno toliko tudi zavarovanci. Podjetniki volijo za vsak obrat posebej, in sicer če je obrat last posameznih oseb, sami ali tudi po pooblaščenju tako, da napišejo na glasovnico toliko imen, kolikor članov in namestnikov je voliti, ter pošljejo to glasovnico volilni komisiji zavoda, da prešteje glasove. Volilna pravica podjetnikov je torej direktna, ni pa enaka. Enaka ta volilna pravica ni zaraditega, ker podjetnik nima po en glas, marveč ima toliko glasov, kolikor je zavarovancev v njegovem obratu. Če ima več obratov, potem postane neenakost le še večja, ker odda za vsak obrat toliko glasov, kolikor ima pri njem zavarovancev. Če ima obrat v celem volilnem okrožju več nego polovico zavarovancev, odločuje pri volitvi že sam. Če pa ima obrate v več volilnih okrožjih, pa tudi voli v več volilnih okrožjih. Podjetnik torej ni upravičen do volitve samo v okraju, kjer stanuje, ali če je podjetnik družba, kjer ima družba sedež, marveč v vseh volilnih okrožjih, v katerih obrati poslujejo. Volilna pravica podjetnikov tudi ni odvisna od tega, koliko časa je kdo posestnik. Statut le določa, da mora podjetnik zglasti svojo posest v 14 dneh, in z dnevom zglastve se podjetnik vpiše v kataster ter si s tem tudi pridobi volilno pravico.

Volilna pravica zavarovancev je nekaj drugačna. Zavarovanci smejo voliti le v okrožju, v katerem delajo. Volilno pravico pridobe šele tedaj, če delajo pol leta v dotičnem volilnem okrožju, torej tudi če delajo v več obratih in pri več podjetnikih. Volilna pravica zavarovancev dalje ni splošna, to je, voliti ne morejo vsi zavarovanci. Voliti ne morejo najprej mladostni delavci, in sicer mladostne delavke do 18. leta in mladostni delavci do 16. leta. Dalje vajenci, volonterji, praktikanti in druge osebe, ki nimajo sploh nobene ali pa ne polne plače, ker se šele vežbajo ali izobražujejo. Ker nadaljnih izjem ne navajata ne zakon ne statut glede volilne opravičenosti, imajo torej vse druge osebe, ki so dopolnile 16. oziroma 18. leto, volilno pravico. Drugačne določbe pa veljajo glede voljencev. Statut se sklicuje na državnozbornsko volilno pravo iz leta 1907., § 8., št. 1, 3 do 9. Ti paragrafi določajo, da vsi tisti, ki so podrejeni naravni oblasti, to je, imajo skrbnike ali jerohe, ne smejo voliti in ne morejo biti voljeni. Dalje oni, ki so bili kaznovani zaradi goljufije, tatvine, poneverbe. Tudi oni, ki so bili kaznovani zaradi prestopka glede volilne svobode ali so pod policijskim nadzorstvom, v konkurzu ali osebe, ki jim je očetovska oblast nad otroki odvzeta sodnijsko; slednjič oni, ki so bili zaradi pijanosti ali pijanstva večkrat nego dvakrat obsojeni. Voljene morejo torej biti le take osebe, ki niso več pod očetovsko oblastjo, so torej že 24 let stare in niso zaradi omenjenih vzrokov izključene od volilne pravice oziroma pravice biti izvoljene. V zmislu teh določil imajo

tudi inozemci, če prebivajo v volilnem okrožju vsaj šest mesecev, pravico volitve in izvoljeni biti. Isto pravico imajo seveda obratni uradniki in pazniki, ker so tudi zavarovanci.

Podjetniki nimajo enake volilne pravice, kakor smo omenjali zgoraj, zavarovanci jo pa imajo, zakaj vsak zavarovanec ima v obratu, kjer je uposlen, po en glas. Nasprotno pa zavarovanci nimajo direktno volilno pravico, kakršno imajo podjetniki. V zmislu statuta volijo namreč zavarovanci vsakega samostojnega obrata, ki je obenem volišče teh zavarovancev, kakor pravi statut, pismeno. Voliti se mora torej z glasovnicami. Na glasovnico mora napisati vsak zavarovanec toliko predstojniških članov in namestnikov ali prisednikov, kolikor treba. Odani glasovi se preštejejo in oni kandidati, ki dobe absolutno večino glasov, so sicer v obratu izvoljeni, niso pa še izvoljeni v predstojništvo in razsodišče. Za one kandidate, ki so v obratu dobili večino glasov, voli potem šele predsednik volilne komisije, in sicer ne v obsegu glasov, ki so jih prejeli izvoljeni kandidati v obratu, marveč glasuje za vse zavarovance v obratu.

Volilna pravica zavarovancev je torej samo v obratih direktna, a je potem pri glavni volitvi indirektna, ker jo izvršuje predsednik volilne komisije za vse zavarovance posameznega obrata v zmislu absolutne večine zavarovancev.

(Konec prih.)

Gospodarstvo.

Produkcija premoga in železa v Avstriji leta 1913.

(Konec.)

Svinec.

Rudnikov za svinec, v katerih se je pridobivala v Avstriji leta 1913 te vrste ruda, je bilo po številu 15 s 3614 delavci. Množina pridelane svinčeve rude je znašala 257.511 meterskih centov; vrednost te množine pa 6,133.751 kron.

Povprečna vrednost posameznemu meterskemu centu svinčeve rude je znašala 23 K 82 v.

Produkcija svinca samega je v 5 fužinah, oziroma topilnicah, v katerih je bilo uposlenih 432 delavcev, znašala 223.116 meterskih centov. Vrednost te množine svinca pa je bila K 10,706.814. Povprečna vrednost meterskemu centu je torej 47 kron 99 v.

Od celotne produkcije svinca pripada na Koroško 59:86, na Češko 17:18, na Galicijo 12:09 in Kranjsko 10:87 odstotkov. Največji svinčevi rudniki v Avstriji se, kakor znano, nahajajo na Koroškem v Možicah in Černi, kar dokazuje tudi največji odstotek celotne produkcije.

Baker.

Rudnikov za bakrovo rudo, v katerih se je leta 1913, v Avstriji vršilo obratovanje, je bilo 10, in je množina v teh rudnikih pridelane bakrove rude znašala 163.533 meterskih centov. Vrednost te množine je znašala K 1,542.296. Povprečna vrednost posameznemu meterskemu centu pa 9 K 43 v.

Produkcija bakra v bakrovih fužinah je znašala v letu 1913. 36.845 meterskih centov v vrednosti K 5,986.409. Povprečna vrednost meterskemu centu bakra je znašala 162 K 48 v.

Cinek.

Rudniških podjetij, v katerih se je obratovalo je v Avstriji leta 1913. bilo 10 in je pridelek cinkove rude v teh de-

setih rudnikih znašal 342.247 met. centov, vrednost te množine cinkove rude pa je znašala K 2,072.820. Povprečna vrednost met. centu je znašala 6 K 06 v.

Produkcija cinka samega je naslednja: množina 195.084 met. centov, vrednost K 10,366.981, povprečna vrednost met. centu 53 K 14 v.

Od celotne množine pripada 189.511 met. centov v vrednosti K 10,080.923 na surovi cinek in 5573 met. centov v vrednosti K 286.058 na cinkov prašek, oziroma moko. Povprečna vrednost surovemu cinku je pri met. centu znašala 53 K 19 v, pri cinkovem prašku 51 K 33 v.

Razdeljeno pripada od celotne produkcije cinku na privatna podjetja v Galiciji 77:74 in na državna podjetja na Štajerskem 22:26 odstotkov.

Zato in srebro.

Produkcija zlate rude je znašala v Avstriji leta 1913. na Češkem 359.940 m. centov. Vrednost te je znašala K 719.880. Produkcija zlata samega je znašala gramov 283.587:8 v vrednosti K 919.773. Povprečna vrednost enemu gramu zlata pa je znašala 3 K 24 v.

Pridelek srebrne rude je znašal 199.368 met. centov v vrednosti 3,865.466 kron, oziroma povprečno 19 K 39 v pri met. centu. Produkcija čistega srebra je znašala 54.433:487 kilogramov in vrednost te množine pa K 5,264.916. Povprečna vrednost enemu kilogramu srebra je znašala 96 K 72 v.

Živo srebro.

Produkcija živosrebrne rude v državnem rudniku za živo srebro v Idriji je leta 1913. znašala 1,306.083 met. centov. Vrednost te množine živosrebrne rude je znašala K 3,175.455, povprečna vrednost posameznemu met. centu 2 K 43 v.

Produkcija živega srebra je znašala 8200 met. centov in je ta množina reprezentirala vrednost K 3,878.600, oziroma 473 K met. cent.

Grafit.

V 22 obratih z 967 delavci je produkcija grafita znašala 494.562 met. centov. Vrednost te množine je znašala 1,983.807 kron; povprečna vrednost posameznemu met. centu pa 4 K 01 v.

V odstotkih so posamezne dežele udeležene pri celotni produkciji v naslednjih odstotkih: Češka s 42:7, Štajerska s 33:17, Moravska s 22:36 in Nižjeavstrijska z 1:77 odstotkov.

Nadalje se je v Avstriji leta 1913. še pridelalo 165.400 met. centov manganove rude v vrednosti K 193.902, ki ji je povprečna vrednost za met. cent znašala 1 K 17 v, žvepljeve rude 105.605 meter. centov v vrednosti K 148.310, oziroma 1 K 40 v povprečne vrednosti za meter. cent in uranove rude 111.845 met. centov v vrednosti K 622.638, oziroma 5 K 56 v povprečne vrednosti za met. cent.

Število v posameznih panogah rudništva vposlenih delavcev ter vrednost rudniške produkcije v Avstriji leta 1913. sta si v celoti v naslednjem razmerju:

	Vrednost v kronah	Število delavcev
Kamniti premog	172,334.415	71.015
Rjav premog	149,472.143	55.194
Železna ruda	28,886.641	6.270
Svinčeva ruda	6,133.751	3.614
Srebrna ruda	3,865.466	1.999
Živosrebrna ruda	3,175.455	998
Cinkova ruda	2,072.820	511
Grafit	1,983.807	967
Bakrova ruda	1,542.296	753
Zlata ruda	719.880	758
Žvepljena ruda	148.310	171
Manganova ruda	193.902	162
Uranova ruda	622.638	207

	Vrednost v kronah	Število delavcev
Volfranova ruda	96.410	27
Cinova ruda	84.049	114
Asfaltova ruda	103.113	121
Antimonova ruda	7.332	26
	371,442.428	142.907
Fužinska produkcija	181,607.752	8.439
V celoti	553,050.180	151.346

Če odštejemo v fužinah izvršene rudniške produkcije, znaša vrednost čiste produkcije K 470,160.557.

Na posameznega v rudništvu uposlenega delavca pripada kot produkcijska kvota znesek 2599 K 19 v. Pri celotni čisti produkciji pripada na posameznega delavca 3106 K 53 v kvotnega zneska.

Po letnem poročilu, ki ga je objavila zveza avstrijskih rudniških posestnikov, pri kateri so učlanjeni vsi rudniški podjetniki, so posestniki premogovnikov leta 1913. 140.882 delavcem izplačali kron 160,218.167:75 mezde. — Na posameznega delavca torej pripada povprečno 1137 K 25 v plače na leto. In če računamo, da so režijski stroški znašali celo polovico zneska izplačanih delavskih plač, je čisti dobiček rudniških podjetnikov znašal več nego 100 milijonov kron.

Svetovna vojna.

Na južnem bojišču ni posebnih dogodkov. Srbi pričakujejo obleganje in obstreljevanje Belgrada, zaradi tega so izdali odredbo, da mora prebivalstvo mesto zapustiti. Vršili so se zadnje dni samo manjši artiljerijski boji od Trebinja proti Črni gori in tudi drugod ob meji.

Operacije na severu ovira že dalje časa neugodno mokro vreme, vendar pa prodirajo nemške čete počasi z ene strani proti Varšavi, z druge strani pa proti Ivanogorodu ob Visli ter tako ogrožajo boljbolj rusko vojsko v Galiciji. Do Varšave imajo Nemci le še kakih 25 kilometrov.

Z veliko energijo so Rusi poskušali osvojiti važne postojanke ob Nidi, kar se jim ni posrečilo. Južno od Visle se vrši artiljerijski boj.

V Beskidih je bilo rusko prodiranje ustavljeno. V Karpatih so vedno precej hude posamezne praske. V dolini reke Ung in na Usoškem prelazu ob Bukovini so se Rusi tudi umaknili. Več bojev je bilo v Bukovini, toda tudi tam nekam počivajo ruske operacije. Iz Przemisla ni posebnih poročil; le to je znano, da se ga Rusi doslej še niso lotili.

O splošni situaciji v Galiciji poroča »Berliner Tageblatt« iz avstrijskega vojnega poročevalskega stana: Na celi fronti zaveznikov je vsled slabega vremena nastalo operacijsko premirje. Postojanke so se zadnje dni močno utrdile, tako, da bi bili frontalni napadi brez dolge artiljerijske priprave preveč izgubopolni. Boji zadnjih dni so izravnali na več mestih krivo fronto, tako, da si sedaj stoje nasprotniki deloma zelo blizu nasproti. Operacijski odmor je četam zelo dobro došel. Tekom petih mesecev je to prvi počitek, med katerim se lahko izboljša orožje in vojni material.

Na zahodnem francoskem bojišču se situacija ni mnogo spremenila. Angleži in Francozi so na več krajih pričeli z ofenzivo, a so jih povsod Nemci zavrnilo po krvavih bojih. V Argonskem lesu so Nemci zasedli nova važna opirališča ter so tam v bojih dne 8. jan. izgubili Francozi 3500 mož.

Znamenit dogodek je bil zlasti polet zrakoplovne flotile pred London, kjer so letalci (po številu deset) vrgli okolo 50

bomb. Londona samega se niso lotili, ker je bilo vreme megleno. Trdnjavo Verdun zopet ogrožajo Nemci.

Zlasti je sedaj bojišče neugodno, ker je močvirno. Poplavljeni Flandrija je prejavila prodiranje Nemcev, sedaj pa ovira Francoze in Angleže, ker so se Nemci pripravili tudi za to neugodnost in osušujejo močvirje.

Boji v Zgornji Alzaciji so postali manj siloviti. Postojanke so se zopet izravnale in so v splošnem take, kot pred začetkom sedanjih bojev.

Severno in južno od reke Aisne poizkušajo Francozi prodirati. Pri La Boisselle in med Soissonom in Berry au Bacom so zadeli na trdovraten odpor nemških čet. Tamošnji boji in veliki boji severno od La Boisselle so donesli Francozom velike izgube; a se kljub temu nadaljujejo. Poroča se tudi o novih spopadih blizu Perthesa. Francozi izkušajo držati del kraja, a Nemci so si s svojimi znatnimi uspehi zavarovali vzhodni del Perthesa.

Poročila s turškega bojišča prihajajo večkrat, vendar pa ni opaziti velikih bojev. V Kavkaziji je po ruskih poročilih dosegla Rusija veliko zmago. Toda ta poročila niso prav verojetna, ker se Rusi umikajo na Tiflis. Tudi iz Perzije so se Rusi umaknili.

Turška vojska, ki bo operirala proti Egiptu bo imela svoj glavni stan v Jeruzalemu. Polotok Sinai v Palestini so Angleži zapustili; pač pa delajo velike obrambne priprave proti Turkom ob Sueškem prekopu. Iz vseh poročil je razumeti, da so se turške prve čete umaknile od Sueškega prekopa in da priprave za vpad v Egipt od te strani še niso dokončane.

Domači pregled.

Minister za zunanje stvari grof Berchtold je odstopil. Že dalje časa je želel avstrijski minister za zunanje stvari odstopiti. Sedaj je cesar sprejel njegovo demisijo. Naslednik grofa Berchtolda bo ogrski baron Štefan Burian. Zunanja politika Burianova bo najbrže enaka oni njegovega prednika, zlasti ker je Burian tudi osebni prijatelj ogrskega ministrskega predsednika Tisze. Sprememba utegne nastati le v tem, da bo ogrska državna polovica še bolj vplivala na dogodke v monarhiji; ta vpliv se izraža zlasti v tem, da grof Tisza nastopa pri vseh važnejših dogodkih, dočim predsednik avstrijske vlade ne.

Prodaja krompirja na ljubljanskem magistratu. Ako se oglasi dovolj kupovalcev, bo prodajal mestni magistrat prihodnje tedne ogrski krompir prve vrste kilogram po 11 vin. Naročila se sprejemajo ob torkih, sredah in sobotah od 8. do 12. opoldne v mestni stražnici v mestni hiši.

Ogrski ministrski predsednik grof Tisza je bil v nedeljo pri cesarju v avdijenci. V torek je cesar grofa Tiszo zopet zaslišal v avdijenci. Oba dneva sta se posvetovala tudi ogrski ministrski predsednik in zunanji minister grof Berchtold.

Nov denar. V prometu še vedno nedostaja drobiža, zaradi tega izdajo v kratkem bankovce po eno krono in nikljaste novce po petdeset vinarjev.

Tri nove odredbe. Uradna »Wiener Zeitung« objavila odredbo železniškega ministrstva, s katero poverja c. kr. glavno ravnateljstvo državnih železnic, da prevzame nadzorstvo nad obratnimi bolniškimi blagajnami privatnih železnic; dalje odredbo ministrstva za poljedelstvo, ki prepoveduje pobiranje že vidno ople-

menjenih krav in svinj kakor tudi pobiranje telet in mlade živine; slednjič odredbo ministrstva za javna dela glede izjemnih določb o varstvenih znamkah.

Kranjska železoindustrijska družba je imela 7. decembra 1914 svoj občni zbor za upravno leto 1913/14. Čisti dohodek znaša 951.000 K (proti 2.355.000 K prejšnje leto). Družba razdeli 5 odstotkov dividende, dočim je prejšnje leto plačala 10 odstotkov. V upravni svet in predsedstvo so bili izvoljeni dosedanji člani. Poslovno poročilo pravi, da so vojni dogodki jako vplivali na celotno gospodarsko stanje družbe. Prav mnogo uslužbencev je moralo v vojsko in plovba se je obustavila, ki je za dobavo surovin in za eksport izdelkov jako pomembna. Zaradi tega smo morali obrat omejiti že takoj spočetka vojne. Glede bodočnosti naše industrije se danes ne moremo izjavljati, res je le, da je leta 1913/14. železna industrija močno nazadovala. V monarhiji so rabili malo železa, pa tudi izvozna železna trgovina je trpela pod pritiskom konkurence iz drugih krajev. Cene doma in zunaj so bile sorazmerne z manjšo potrebščino; toda surovine smo morali plačevati po tistih cenah kakor prej ob dobri konjunkturi. Vse te okoliščine so morale neugodno vplivati na dobiček. — Kljub precejšnji krizi je družba sklenila 5 odstotno dividendo, kar je najbrže pripisovati temu, da je silno varčevala z delavno silo; tako je razumeti tudi poslovno poročilo.

Celovski škof je postal dr. A. Heftler, rod. Bavarec. Doslej je bil profesor na realni gimnaziji v Mödlingu ter je velik pospeševatelj katoliških društev.

Papir podraže. Društvo papirnih interesentov naznanja, da se papir podraži za 10 odstotkov. Pravi namreč, da so se potrebščine za izdelovanje papirja podražile za 12 odstotkov, zlasti cunje, žveplo in smola.

Dopolnilni odlok k vojnodajatvenemu zakonu je izšel dne 12. t. m. Ta cesarska odredba določa, da se vozila in vozna živina že sedaj odkupi, ker se često odškodnina ni mogla redno izplačevati in se tudi rabljeni predmeti obrabijo, ne pa šele po demobilizaciji, kakor je bilo določeno prvotno. S tem se tudi omogoči da si posestniki nabavijo nova vozila in uprežno živino. — Dotične prošnje se vlagajo potom občin pri politički oblasti prve instance.

Pegasti tufis v Avstriji. Od početka vojne je obolelo v Avstriji za pegastim tifusom do dne 9. januarja 540 oseb. Samo enajst oseb med njimi je bilo domačih, vse druge pa so prišle z bojišč ter so vojaki bolniki, ujetniki ali pa begunci. Pri nas je bilo v Trstu 9 slučajev, v Zadru 1 slučaj in na Koroškem v Wolfsbergu 17 slučajev. Zaradi razširjanja te bolezni, ki jo po najnovejših izkušnjah prenašajo le uši, je ministrstvo za notranje stvari izdalo početkom decembra 1914 posebno odredbo glede odpravljanja tega mrčesa po bolnicah, taboriščih itd. Potrebna navodila so dobila tudi deželna politička oblastva glede nadzorovanja vsakršnih azilov in prenočišč.

Nezgoda v rudniku. Dne 11. t. m. se je usul 47letnemu rudarju Mihaelu Fellerju pri premogovniku Zangtall kos premoaga pri odkopavanju na prsi ter mu je zlomil rebro in poškodoval prsno mrežo. Poškodovanca so odpeljali v bolnišnico v Voitsbergu.

Nezgoda rent. Železničarji kakor tudi več drugih panog delavstva je zavarovanega v zmyslu zakona iz leta 1888. proti nezgodam. Na podlagi temeljite zdravniške preiskave se odmerja ponesrečencu primerna renta, ki naj ga od-

škoduje za izgubljeno zdravje ter obvaruje največkrat tudi njegovo družino siromaštva. Ta ugodnost povzroča pri nekaterih elementih zavist, da komaj čakajo, kako bi ponesrečenca in z njim tudi družino spravili ob grenki kruh. Tak slučaj je sedaj na dnevnem redu v Spod. Šiški. Nekdo skuša namreč s svojimi tovariši v pokojenega ponesrečenca državne železnice oškodovati na nezgodni renti, ne da bi bil podan vzrok za to. Kaj več o tej človekoljubni epizodi prihodnjič.

Organizacija sedlarjev in jermenarjev je dosegla že skoro po vseh tovarnah, kjer se izdelujejo vojaške potrebščine tarifne razmere in deloma tudi prav lepe mezdne poboljške. Prihodnjič več.

Kinematograf »Ideal«. Spored za soboto 16., nedeljo 17., ponedeljek 18.: 1. Ukradena flavta. (Brunšviške senčnate slike. Komično.) 2. Tak gnil zob. (Burka.) 3. »Dejanje Dietricha Stobäusa«. (Usoda strasti v 4 dejanjih. Spisal Maks Halbe. Igrata tudi Ellen in Svend Aggerholm.) 4. Zakonski možje. (Krasna nordiška veseloigra.) — Spored za torek 19., sredo 20., četrtek 21.: 1. Vožnja s Semernika. (Naravni posnetek.) 2. Modra soba. (Naravna slika v treh dejanjih, po enakih motivih kakor »Maskirana ljubezen«.) 3. Evina srajca. (Krasna učinkovita veseloigra v treh dejanjih. Vse se mora smejati! Velikanski grohot!)

Od novih odvajalnih sredstev so se nekatera izkazala sredstva iz navade, ki jih ni več mogoče pogrešati, če si jih enkrat poskusil, in ki jih je treba vedno v večji množini jemati, da se obranimo zaprtja. Zato raje ostanemo pri priznanih, prijetnih Fellerjevih odvajalnih rabarbarakroglicah z znamko »Elza-kroglice«, ki jih vedno lahko opustimo, če so nam pomagale. Pospešujejo tek, odstranjujejo krče, zaprtje, čistijo kri in stane 6 škatelj samo 4 K 40 v franko od lekarnarja E. V. Fellerja v Stubici, Elza trg št. 334 (Hrvatsko). — Vsakemu čitatelju jih smemo priporočati.

Svetovni pregled.

Proti vojnim hujskačem v Italiji. V Turinu in v Benetkah so se priredili dne 11. t. m. veliki socialnodemokratski ljudski shodi, na katerih so se sprejeli ostri sklepi proti vojnim hujskačem in za nevtralnost Italije. Tudi v Milanu je priredila socialnodemokratska stranka demonstracijo za nevtralnost.

Italijansko mnenje o koncu vojne. Jasno je, da sta v Italiji dve stranki; manjša, nacionalisti, mislijo, da se bo svetovna vojna zaplela še v nove boje; večja stranka pa sodi, da je mir bližje, kakor si mislimo. Sedaj gre samo za to, kdo bo v odločilnem času imel odločilno besedo. Gotova stvar je, da je Angleška s svojo željo po dolgotrajni vojni popolnoma osamljena. Dolgotrajna vojna bi tudi uničila Francosko in Rusijo in četudi je uničenje Rusije skrito v tajnem angleškem načrtu, bi Anglija vendar ne dopustila uničenja Francoske. Londonski diplomatični krogi so mnenja, da bo v aprilu konec vojne. Tudi na Francoskem se tolažijo z določenim rokom: april. Pa tudi nevtralne države nočejo več vojske. Na Portugalskem je izrekel senat vladi nezaupnico, in ravnotakd je na Japonskem parlamentarna večina porazila vlado. Najbrže prevzamejo v začetku marca diplomati vlogo orožja. Ta stvar bo še bolj burna, morda še bolj kakor vojna. Italija bo zadovoljna, da bo mir sklenjen na njenem ozemlju, najbrže v Rimu, in blago italijansko podnebje bo jako dobro vplivalo na živce politikov.

Spor zaradi Dardanel. Anglija je baje obljubila Rusiji, da bo dovolila rusko gospodarstvo nad Dardanelami. Ta vest pa vznemirja zlasti Italijo. Italija je baje že izjavila angleški in francoski vladi, da bi v takem slučaju morala opustiti nevtraliteto.

Avstroogrski ujetniki v Rusiji. Ujete avstrogrske vojake vozijo v Sibirijo. Tam bodo delali pod vojaškim nadzorstvom na veleposestvih. Veleposestniki jim bodo morali skrbeti za obleko, stanovanje in hrano ter jim plačevati po 15 rubljev na mesec.

Ruske izgube. Pariški Matin ceni ruske izgube na ranjenih in mrtvih do 22. decembra na 1.650.000. V nemškem ujetništvu je bilo do konca minulega leta po uradnem poročilu 3575 častnikov in 306.294 mož, v avstrijskem ujetništvu pa do 24. decembra 243.000 Rusov. Skupne izgube Rusov na mrtvih, ranjenih in ujetih znašajo tedaj okoli 2.203.000 mož.

Konflikt med Zedinjenimi državami in Anglijo. Zedinjene države so protestirale na Angleškem zaradi motenja trgovine ter zahtevale, da se Anglija ravna po določbah mednarodnega prava. Anglija ni dala določnega odgovora, pač pa je dala razumeti, da se more na želje Zedinjenih držav ozirati le toliko, kolikor ne bi podpirale sovražnike Anglije. Z drugimi besedami se to pravi: Anglija hoče ovirati trgovino in loviti tovarne ladje po tistih načelih, ki prijajo njej. Zedinjenim državam tak odgovor ni všeč. Nov konflikt?

Zaradi izdaje necenzuriranega strokovnega lista je bil v Odesi na Ruskem obsojen socialnodemokratiški agitator Adamovič in 73 drugih sodrugov. Adamovič v dosmrtno pregnanstvo v Sibirijo, dva v večletno prisilno delo in ostali na večletne trdnjavske zapore. Tako poroča »Humanite« v Parizu.

Zopet dve angleški bojni ladji potopljeni. Na nemške mine sta baje zadeli angleški ladji Ajax in Thunderer ter se potopili v Izhodnem morju.

Izvoz Anglije je bil leta 1914. manjši za 9.500.000 funtov sterlingov nego leta 1913., to je v avstrijski vejavni okoli 219.285.000 kron.

Salvohlepe. Naše holandsko stranikino glasilo »Het Volk« je prejelo z belgijske strani naslednje poročilo iz Londona: »Belgijska vojska je v štirih mesecih vojne grozovito trpela. Ob začetku vojne je štela armada 225.000 mož. Ali veste, koliko jih šteje še sedaj? Nič več nego 75.000 mož. Izgubila je torej več nego dve tretjini moštva! Z novinci, ki jih vežbajo v severofrancoskih taboriščih, v Calaisu, v Fecampu, v Bolonji, v Bouyeuseu itd., ter z ranjenci in bolniki, ki se povrnejo v vojsko, bodo zbrali zopet komaj 100.000 mož. Zagotavljam Vas, da so ti podatki prav verodostojnega vira in da jih nihče ne more ovreči. Ali niste tudi tega mnenja, da je Belgija storila več nego svojo dolžnost, ter ali ne pričajo neštevilne razvaline, porušeni domovi, da

je dovolj trpela? Takega mnenja je bilo tudi vrhovno vojno poveljstvo francosko, ki je priporočalo belgijskemu poveljstvu, da se naj belgijske čete, ki se bojujejo ob Iseri še vedno v ospredju, umaknejo v drugo vrsto. Prav odločno lahko potrdimo, da je belgijski kralj Albert zavrnil to ponudbo. Dokazati namreč hoče Nemcem, da se belgijska armada še vedno bojuje. Ali ne mislite tudi Vi, da je to ravnanje kraljevo obžalovanje vredno? Ali ni nemislno zaradi samoljubja in slavohlepnosti žrtvovati toliko mož? V Belgiji postajajo presenečeni nad tako velikimi izgubami v vojski. Bruseljec, ki se je ustavil na potovanju skozi London tukaj, je pravil, da so v Bruslju, ko so zvedeli, da so Belgijci v bitkah ob Iseri zopet imeli 12.000 mož izgub, vobče pripominjali, da, če bo to trajalo še nekaj tednov, pa belgijske armade sploh več ne bo ter bodo vničeni tudi vsi naši otroci!»

200.000 več brezposelnih delavcev je letos v Novem Jorku v Ameriki nego jih je bilo lani. Tako je sporočil župan Mitchell komisiji proti brezposelnosti.

Japonska oporeka. Glede vesti, da je poslala Japonska v Evropo častnike, ter da pošlje vojaštvo na evropsko bojišče, pravi japonska vlada, da so neresnične. Japonski častniki so navzoči na ruskem bojišču le kot vojaški atašeji. Vojne se je udeležila Japonska le zaradi tega, da izpolni svojo zavezniško dolžnost napram Angliji, in sicer le zaradi interesov na Daljnem izhodu. Kiavčav je sedaj v japonskih rokah, nemške ladje v Tihem in Atlanskem morju uničene in razorožene. Japonska sedaj mirno čaka konca splošne vojne.

Britanske in irske strokovne organizacije so štejele konec leta 1913. 3.993.769 članov. Prirastek je znašal med letom 705.911 ali 25,1 odstotkov. Posamezne stroke imajo naslednje število članov:

Stroke:	konec 1912	konec 1913
Kovinska	479.429	538.275
Stavbinska	203.750	248.568
Rudarska	757.147	915.634
Tkalna	478.097	518.408
Oblačilna	91.855	110.655
Želeška	202.329	326.192
Transportna (na suhem)	67.467	94.088
Plovna	104.908	125.550
Pristaniška itd.	140.070	154.122
Grafiška	76.807	84.414
Pomožno delavstvo	251.787	390.596
Druge	434.212	487.267

Skupaj 3.287.858 3.993.769
V kovinskih in sorodnih strokah se je povečalo število članov leta 1913. za 12,3 odstotkov, skupine transportnih delavcev so zvišale svoje članstvo za 36 odstotkov, stavbinske za 22 odstotkov, rudarji za 20,9 odstotkov itd. Članice so štejele organizacije leta 1912. 318.607, a leta 1913. pa 356.763, torej so pridobila 12 odstotkov članic več. — Podatkov glede škode, ki jo je povzročila sedanja vojna, še ni. Število članov je brezdvomno nazadovalo, vendar pa se je nadejati, da članstvo tam

ni toliko nazadovalo kakor v celinskih deželah, kjer se vrši sedajna vojna.

Hud potres so imeli dne 13. t. m. v Italiji. Po potresu so trpela najbolj mesta Avezzano, Celano, Collanelle in Derchio. Avezzano je popolnoma porušena. Od 11.000 prebivalcev je ostalo živih le kakih 1000 oseb. Mnogo mrtvih imajo tudi drugod.

Velike povodnji so imeli zadnji teden v južni Italiji, v srednjem Porenju na Nemškem in na Angleškem.

LISTNICA URAVNIŠTVA.

Lintfort (Nemčija). F. Kredar: Najenostavnejše je, če nam pošljete znesek 5 K. za koledarje vnaprej. Obenem pošljete tudi lahko naročnino za »Delavca«.

Henrik Gadnik, 300: Za posamezen koledar je treba uposlati 1 K 10 v naprej. Pošljete tudi naročnino za »Delavca«.

Labinj P. B.: Koledarje smo poslali, prosimo pa tudi skorajšnje poravnave računa za list, ker bi sicer morali ustaviti nadaljnje pošiljanje. Če bi ustavljen list bil članom všeč, ne vemo.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naročajte list „Delavec.“

5

**Bleda smrt stoji na cesti,
Ali v hišo se boji,**

**prijatelj zvesti,
Ji do Tebe ne pusti!**

Zahtevajte pristni „FLORIAN“.

Zavračajte ponaredbe!

Postavno varovano.

Opogumite se!

Nekaj ljudi je, ki pogosto vztrajajo v nesreči in bolečinah, ne da bi proti temu kaj podvzeli. In vendar je človeška volja največkrat dosti močna, da se upre nesreči in bolečinam. Samo rok ni treba skrižema držati in mirno pustiti zla na sebi, nego treba se je postaviti po robu in se upirati. To zlasti ni težko, ako nas napadejo bolečine v obrazu, v ušesih in v glavi, migrena, revmatične, protinske in nevralgične bolečine, zobobol in druge posledice prehlajenja in prepiha.

Kakor vemo iz lastne izkušnje, te bolečine hitro izginejo, ako rabimo Fellerjev bolečine tolažeči rastlinski esenčni fluid z znamko »Elzafluid«, ter teši bolečine in deluje zdravilno.

Spričo svojih poživljajočih, osvežujočih lastnosti je izborno sredstvo za negovanje ust in zob, proti slabi sapi iz ust in proti zobobolu. Tudi pri migljanju pred očmi in oslabljenju oči služi izborno. Čujmo, kako sodijo o tem starpreizkušenem domačem sredstvu ljudje, ki so ga pozkusili.

Gospa Josipina Urmann, Waldhausen, Gornje Avstrijsko, piše: »Prosim, pošljite

mi zopet 6 dvojnatih steklenic izbornega svojega Elsa-fluida, ker mi je pri mnogih bolečinah, kakor revmatizmu, oslabelosti oči in zobobolu pomagal. Vaše izborno domače sredstvo rabim že 10 let.«

Fellerjev fluid z znamko »Elsafluid« bi moral biti vedno pri hiši, ker je pravi zaklad zdravja. 12 steklenic pošlje za 6 kron franko lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elza trg št. 334 (Hrvatsko), odkoder lahko tudi naročimo odvajalne rabarske kroglice z znamko »Elsa-kroglice«, 6 škatlic za 4 K 40 v franko.

.... akiri.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje.
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne.
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/21—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Robida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmat. ul. št. 3, pritlič.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Frančišk. ul. št. 4, pritličje
Dr. Demšar Jernej kožne in spolne bol.	Ob sredah in sobotah od 8—5 popol.		Prešern. ul. št. 3, III nadstr.
Dr. B. Ipavc	10.—12. dop.		Mestni trg.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Rudarji nabavite si rudarski koledar za leto 1915. V Zagorju, Trbovljah, Hrastniku, Idriji, Velenjem, Lešah, Črni, Fohnsdorfu, Ljubnu itd. se ga dobi pri zaupnikih, lahko pa se ga naroča tudi pri Založbi slovenskih delavskih koledarjev v Ljubljani, Ilirska ulica št. 22. Stane 1 krono.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v
zalogi lastne tovarne

PETER KOZINA & K^o.

Ljubljana, na Bregu št. 20
(Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

Cene za moške K 14.—, 17.—, 20.—.
" " ženske " 12.—, 15.—, 1.—.
" " dečke 36/39 " 1.—, 12.—.
" " otroke št. 22-25 6-28 29-31 32-35
K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—.

**: Garantirana kakovost. :
Cenejše vrste od K 1-50 naprej.**

Noben delavec, železničar in nameščeneec sploh, naj ne ostane brez

Žepnega koledarja za leto 1915.

Zahtevajte ga pri svojih zaupnikih ali pa pišite ponj na založbo slovenskih delavskih koledarjev v Ljubljani, Ilirska ulica št. 22. Cena mu je 1 krono.

Kupujte in naročajte pri tvrdkah, ki inserirajo v „DELAVCU“.

A. & E. Skaberné, Ljubljana

Mestni trg št. 10.

Specijalna trgovina pletenin in trikotaže.

Velika zaloga različnega perila za vojake iz čiste volne in velblodje dlake in sicer: snežne kučme, telovniki, triko jopice, srajce in spodnje hlače, nogavice, sliperji, dokolenice, rokavice, različni ščitniki za vrat, prsa, kolena i. t. d.

Odeje iz velblodje dlake. Tetra perilo. Spalne vreče. Plašči in predpasniki za strežnice Rdečega križa. Volna za pletenje.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1914 . . . K 740,000.000.—
Vlog „ 44,500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ 0/0

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

:: Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. ::

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastoni in franko.

šivalnih strojev

in stroje za pletenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

